

Els debats de la Fundació

núm. 4

**Catalunya en el nou escenari
europeu i mundial**

FUNDACIÓ RAFAEL CAMPALANS

Els debats de la Fundació

Edita: Fundació Rafael Campalans
Via Laietana, 38
08003 Barcelona
Tel. 93 319 54 12
Fax 93 319 98 44
e-mail: fundacio@fundaciocampalans.com
www.fundaciocampalans.com

Impressió: Espai Gràfic Anagràfic, S.L. - Tel. 93 372 32 62

Dipòsit Legal: B-37.115-03

ISSN: 1579-9581

Índex

I.- Presentació	5
II.- Introducció	9
III.- Catalunya en la construcció d'Europa	13
IV.- La presència de Catalunya al món	17
V.- L'organització institucional de l'acció exterior de Catalunya	21
VI.- Recomanacions per la participació de Catalunya a la Unió Europea	25
VII.- Recomanacions per una política exterior de la Generalitat de Catalunya	29
Membres del Grup de Reflexió	35

I. PRESENTACIÓ

El passat mes de desembre, la Fundació Rafael Campalans va constituir el Grup de Reflexió “Catalunya en el nou escenari europeu i mundial”. L’objectiu era analitzar, per una banda, com afecten a Catalunya els canvis geopolítics que s’estan produint a Europa arran de l’ampliació i dels nous reptes mundials que la globalització està posant de manifest; i per una altra, veure quins resultats ha donat la política de relacions exteriors del govern de Convergència i Unió i de quins instruments s’ha dotat la Generalitat de Catalunya per a portar a terme aquesta política.

Es tracta d’un treball pluridisciplinar en el qual han col·laborat experts provinents del món acadèmic i de la pràctica política, i de l’àmbit de la societat civil organitzada. El treball que teniu a les mans consta de dues parts estructurades en set capítols: una primera part més analítica i de caràcter descriptiu, i una segona part on es formulen un seguit de recomanacions.

Catalunya necessita una Europa federal. Així comença l’apartat tercer. S’analitza el paper que han de jugar les entitats subestamentals en la construcció d’Europa i, de manera especial, les regions amb poder legislatiu. Es posa de relleu la necessitat de tenir una presència reforçada de Catalunya a Europa que aposti per la proximitat i la descentralització. En aquest aspecte, s’evidencia que l’equilibri regional a Europa no és només una qüestió de cohesió territorial, sinó també una qüestió de cohesió social entorn al projecte comunitari.

En les relacions de Catalunya amb la Unió Europea, s’han plantejat diferents consideracions que ens han encaminat a les recomanacions pertinents. Primer, les relacions de Catalunya amb la Unió Europea ja no poden ser considerades relacions exteriors, tota vegada que les decisions comunitàries afecten directament el conjunt de les nostres polítiques internes; segon, Catalunya com a regió europea, és part fonamental del procés de construcció d’Europa, part integrant del model de governança europea i peça essencial per fer una Unió Europea més pròxima i més democràtica; tercer, l’acció del govern de les regions és clau per a contribuir a afrontar els grans reptes que Europa té

plantejats; quart, per a fer front a alguns d'aquests reptes, Catalunya necessita articular una proposta econòmica i territorial comuna amb altres regions mediterrànies, intensificant les relacions interregionals amb Espanya i Europa; i cinquè, el català, una llengua parlada per gairebé onze milions de ciutadans i ciutadanes europeus i setena llengua de la Unió, ha d'obtenir el reconeixement com a llengua oficial de la Unió Europea.

El quart apartat descriu les múltiples transformacions que ha comportat la globalització en l'escenari internacional, destacant les que tenen una major incidència sobre l'acció exterior autonòmica: la imbrincació entre la política exterior i la interna, l'increment dels intercanvis internacionals, la fi del monopoli estatal en les relacions internacionals i el creixent paper de les regions com a actors mundials.

6 Pel que fa al paper que Catalunya ha de representar en el món, ens hem demanat sobre quins objectius ha de perseguir l'acció exterior de Catalunya i a quines coordenades espacials aquests objectius es vinculen. S'ha fet, doncs, una reflexió en dos grans àmbits: material i geogràfic. Sobre l'àmbit material, Catalunya pot encapçalar els esforços en defensa d'una Cultura de la Pau i contribuir a la transició cap a un nou model que compleixi amb els compromisos de l'agenda internacional en termes de sostenibilitat, de reducció de la pobresa, de compliment i respecte dels drets humans, i de reforçament del sistema polític internacional.

Sobre l'àmbit geogràfic, es destaca la prioritat en les relacions amb la Mediterrània, tant amb l'Arc Mediterrani (Arc nord-occidental o zona de nou desenvolupament del Sud d'Europa) com amb la zona del Magrib, posant de manifest la necessitat de fer compatible la condició de regió europea amb la vocació mediterrània i d'esdevenir el centre de l'àmbit euromediterrani.

Per últim, a l'apartat cinquè s'analitza l'organització institucional de l'acció exterior de Catalunya des de l'esfera de la Generalitat, passant pels ens locals, fins a l'esfera privada, les ONGs i d'altres agents socials de Catalunya que realitzen una activitat amb una forta dimensió exterior. Tot i que el govern de la

Generalitat va aprovar el passat 10 de juny -a cinc mesos de les eleccions al Parlament de Catalunya-, un nou Decret que reestructura la Secretaria de Relacions Exteriors, l'anàlisi s'ha basat en l'estructura anterior, ja que la nova organització no reflexa el model de gestió que ha estat vigent els darrers anys.

Aquest exercici de descripció de l'estat de la qüestió dóna peu a fer un seguit de recomanacions en els darrers dos capítols del document.

Pel que fa a les relacions de Catalunya amb la Unió Europea, es proposa: la participació de Catalunya en les institucions europees (particularment en el Consell de Ministres); convertir el Senat en una veritable cambra territorial; involucrar al Parlament de Catalunya en els afers comunitaris; convertir el Comitè de les Regions en una institució de caràcter vinculant i reconèixer, per part de les institucions europees, un Estatut Especial de Regió amb poders legislatius; constituir circumscripcions electorals regionals a les eleccions al Parlament Europeu; i reconèixer el català com a llengua oficial de la Unió Europea.

Respecte la política exterior de la Generalitat de Catalunya, la recomanació principal és la creació d'una Conselleria d'Acció Exterior i d'una àrea específica dedicada a Europa, d'un òrgan de coordinació transversal, i l'impuls de polítiques específiques per a la Mediterrània, Amèrica del Sud i Central, i Àsia. Les relacions amb l'Àfrica subsahariana tindrien especial atenció, no només en l'àmbit de cooperació al desenvolupament, sinó també en l'impuls de les relacions bilaterals país a país. En termes de cooperació al desenvolupament, es recomana implementar el Pla director de Cooperació al Desenvolupament.

Així mateix, s'aposta per crear oficines de representació política de la Generalitat a l'exterior amb l'objectiu de desenvolupar les polítiques sectorials del govern de la Generalitat.

Finalment, s'apunta que la Generalitat hauria d'estar representada de forma permanent en les organitzacions internacionals, en particular la UNESCO, que admeten la presència d'entitats polítiques no estatals, i poder celebrar acords i convenis amb altres entitats polítiques espanyoles i d'altres Estats en matèries de la seva competència exclusiva.

II. INTRODUCCIÓ

Al final d'una evolució de més de vint anys d'autonomia, el govern de la Generalitat ha estat incapaç de definir quines són les prioritats geopolítiques de Catalunya, i això li ha impedit articular una autèntica política exterior. El discurs que l'acompanya pateix una notable manca de renovació, i el llenguatge confús que ha utilitzat entorn de les relacions de Catalunya amb l'Estat ha contribuït també al caràcter inconnex i parcial de l'acció exterior del govern català: la discussió dominant sobre la legitimitat d'actuar en l'escena internacional o sobre els instruments per a fer-ho ha impedit una veritable visió estratègica centrada en les prioritats del país.

Parlar de les prioritats geopolítiques de Catalunya vol dir interrogar-se sobre quines fites ha de perseguir l'acció exterior catalana i a quines coordenades espacials aquestes fites es vinculen necessàriament. La reflexió, per tant, haurà de tenir dues grans vessants: *material i geogràfica*. En un segon nivell d'anàlisi, haurem de fer referència al subjecte o subjectes de l'acció mateixa (*actors*) i als mitjans que aquest o aquests tenen a l'abast per a fer-la efectiva (*instruments*). Prendrem en consideració un nombre plural d'actors, ja que la regió no és l'únic tipus d'actor que s'obre pas en unes relacions internacionals com les actuals, en què l'Estat ha perdut el monopoli. L'exercici resulta d'utilitat si combinem la perspectiva descriptiva -quins són els condicionaments de l'acció exterior de Catalunya i què és el que es fa avui, principalment des del govern de la Generalitat- i la perspectiva normativa -què s'hauria de fer -.

La globalització dibuixa un escenari internacional ben diferent del de l'Estat clàssic. Les regions, a causa de la seva progressiva consolidació com a actors internacionals, també hi estan subjectes de manera creixent. De les múltiples transformacions que ha comportat, les que tenen una major incidència sobre l'acció exterior autonòmica són el desdibuixament de la frontera entre la política exterior i la interna, la multiplicació dels fluxos d'intercanvis transnacionals –i la consegüent participació massiva dels actors no estatals en les relacions internacionals-, la pèrdua de pes de la territorialitat i la transformació de la

sobirania estatal. Totes elles fan que l'actuació exterior sigui imprescindible per al desenvolupament ple de les competències autonòmiques i per aprofitar les oportunitats de la globalització i evitar o pal·liar els seus efectes negatius.

Ara bé, ni la fi del monopoli estatal en les relacions internacionals ni la mundialització d'aquestes no comporta automàticament una major autonomia d'aquests actors. En la formulació de la política exterior, els Estats acostumen a tenir en compte l'existència de constriccions de tota mena -geogràfiques, econòmiques, culturals, estratègiques- que limiten la pròpia autonomia en l'àmbit internacional. Ser-ne conscients i iniciar un treball de fons al respecte pot fer bones les oportunitats per a un major marge de maniobra.

10 Catalunya necessita una presència reforçada a Europa i al món. En el nivell més ampli, la presència de Catalunya a Europa ha de suposar la doble aposta per una Unió pròxima als ciutadans i una Unió amb nuclis de poder descentralitzats. L'equilibri regional a Europa no és només una qüestió de cohesió territorial, sinó també una qüestió d'adhesió social al projecte d'unió. A nivell mundial, Catalunya ha de representar un paper visible en el món d'avui i està en bones condicions per participar en el conjunt d'objectius de l'agenda internacional: Catalunya ha d'encapçalar els esforços en defensa d'una Cultura de Pau, valorant els aspectes preventius de la seguretat, amb una forta inversió d'energies en l'educació per a la pau i el canvi social vers estructures no violentes, i contribuir a la transició cap a un nou paradigma basat en el foment de la sostenibilitat, que redueixi la pobresa, que garanteixi el compliment i el respecte dels drets humans, i que treballi per reformar el sistema polític internacional i gestionar millor la diversitat cultural. Barcelona, en concret, pot ser un gran centre de reflexió sobre la Cultura de la Pau i convertir-se, en el marc del Fòrum Universal de les Cultures 2004, en un gran espai per al diàleg intercultural, paradigma de trobada de les minories i de les llengües minoritàries.

L'acció exterior ha de ser definida en funció d'interessos explícits i de prioritats clares, desenvolupada d'acord amb línies estratègiques i objectius realitzables. No es tracta de fer només "projecció exterior", sinó d'establir unes

relacions internacionals en funció del que a Catalunya li convé.

L'acció exterior ha d'estar coordinada per la Generalitat, que ha d'actuar com a govern de Catalunya i també com a part de l'Estat. El sector públic ha d'exercir un lideratge inequívoc en l'entramat de relacions exteriors de la societat catalana, d'acord amb la idea de preservació de l'interès general que sempre ha defensat l'esquerra. Això no ha d'anar en detriment de la iniciativa privada, ni ha de resultar incompatible amb l'establiment d'organismes públic-privats que exerceixin la seva tasca amb eficàcia.

Els interessos nacionals de Catalunya i les prioritats geopolítiques que se'n deriven, han de ser perseguits tant per la *via directa* -en tant que regió-, com per la *via indirecta* -contribuint substancialment a la formació de la política exterior de l'Estat espanyol-. Per tant, l'articulació d'aquesta política s'ha de fer sense complexos, amb una voluntat pedagògica, conciliadora i constructora de l'autèntica Espanya plural. De fet, la clarificació del marc polític i institucional de les relacions exteriors entre Catalunya i Espanya és essencial a l'hora d'abordar també una clarificació dels àmbits i els instruments de l'acció exterior de Catalunya. La plena realització de les prioritats geopolítiques de Catalunya requereix la complementarietat entre l'acció exterior de l'Estat i la del govern de la Generalitat.

Com a conclusió del document, elaborem un seguit de recomanacions que, en alguns casos, requeririen una reforma de la Constitució Espanyola i de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i, de manera especial, del Senat.

III. CATALUNYA EN LA CONSTRUCCIÓ D'EUROPA

Catalunya necessita una Europa federal, construïda sobre les identitats diverses dels pobles del continent. És un dret i un deure el respectar la diversitat d'identitats de tots aquests pobles. I el reconeixement de les diferències entre pobles i regions no suposa un endarreriment o congelació del procés d'integració europea. Ans al contrari: en un món cada cop més globalitzat, adquireix més relleu la vinculació de les comunitats a la seva realitat més pròxima i a les seves arrels locals, en les quals els ciutadans es poden reconèixer més fàcilment i poden preservar la seva personalitat col·lectiva. Les regions són pilars fonamentals del procés de construcció europea, parts integrants del model de governança europea i peces essencials per fer de la Unió Europea una Unió més pròxima i més democràtica. L'acció dels seus governs i institucions és clau per a contribuir a afrontar els grans reptes que preocupen Europa: l'ocupació, el benestar social, la integració dels immigrants o la competitivitat empresarial. El futur estarà marcat per una complementarietat entre l'actuació de les institucions supranacionals i l'activitat de les regions amb més nivell competencial.

13

Catalunya ha estat pionera en l'establiment d'experiències i de models de **cooperació transfronterera i interregional**. S'ha esforçat a estructurar un moviment de regions europees que ha contribuït a reforçar el procés d'integració europea, en la mesura que ha creat vincles més enllà de les fronteres i ha establert relacions entre les institucions de diferents Estats. En l'actualitat, però, el desenvolupament de les regions europees en general, i el de Catalunya, en particular, necessita un nou impuls. Catalunya ha de potenciar les aliances estratègiques conjuntes, tant a partir dels acords ja operatius, com a través de noves aliances amb països i regions europeus amb convergència d'interessos. Així, cal reclamar un increment de recursos dedicats a promoure la cooperació transfronterera i interregional per part de la Unió i la definició, en l'àmbit europeu, d'un marc jurídic que no només n'elimini les traves, sinó que la promogui activament.

Si bé en els darrers anys, sobretot a partir del Consell Europeu de Niça de 2000 i la Convenció sobre el futur d'Europa, s'han posat sobre la taula algunes novetats en relació al **reconeixement del paper dels ens subestats de la Unió** -en especial, les propostes introduïdes pels informes Lamassoure i Napolitano del Parlament Europeu-, el projecte de Constitució Europea acordat per la Convenció tan sols estableix que respectarà "*la identitat nacional dels Estats membres,[...] també pel que fa a l'autonomia regional i local*" (art. I-5.1). Hi ha resistències o oposicions molt fortes que pretenen que la qüestió regional es resolgui exclusivament a l'interior de cada Estat, i encara que la participació de les regions en la UE és fonamental, tot apunta que els Estats seguiran monopolitzant el procés d'integració europea.

El **Comitè de les Regions**, un organisme comunitari, de caràcter consultiu, que representa les regions i els municipis en l'arquitectura institucional europea, és en el marc jurídic actual, l'únic organisme on el govern català hi té veu pròpia. Combina la representació de les regions i autoritats locals de tots els membres de la Unió, independentment de quin sigui el seu grau d'autonomia, i l'assignació dels seus membres es porta a terme seguint criteris estatals. El Comitè té nombrosos problemes derivats de la seva composició mixta local i regional, i del caràcter heterogeni dels seus membres.

Malgrat que les regions administratives i la majoria dels ens locals han rebut la institució amb entusiasme, les regions amb més nivell competencial no veuen satisfetes les seves demandes de participació a escala europea. Catalunya, com a regió amb poder legislatiu, tot i no sentir-se plenament representada per la institució, aposta perquè l'organisme adquireixi més força en el si de les institucions europees, d'acord amb les reivindicacions dels ajuntaments i d'altres ens locals.

Degut a què moltes decisions comunitàries poden afectar de manera directa les seves competències, **Catalunya ha de participar a les institucions i organismes de la Unió Europea**, contribuint així a la seva legitimitat i democràcia.

Espanya és un Estat plural i un dels que tenen un major nivell de descentralització política de tota la Unió Europea però, a diferència d'altres Estats membres -com Alemanya o Bèlgica-, no preveu la participació de les Comunitats Autònomes en els afers de la Unió i no disposa de mecanismes interns efectius de participació indirecta d'aquestes en els temes europeus. El govern espanyol no admet la participació directa de representants autonòmics en els treballs del Consell de la Unió. La cooperació entre Comunitats Autònomes i amb l'executiu central es limita a la concertació en el si de les conferències sectorials (per les polítiques comunitàries) i a la Conferència d'Afers Relacionats amb les Comunitats Europees (CARCE), que com a mecanismes de participació interna de les CC.AA. en els afers europeus, són avui clarament insuficients.

Pel que fa a la situació del **català a la Unió Europea**, cal assenyalar una situació paradoxal. És una llengua parlada a quatre Estats -Espanya, França, Itàlia i Andorra-, tres dels quals són membres de ple dret de la Unió. El català, parlat en un àmbit territorial de prop d'onze milions de ciutadans europeus, és la setena llengua de la Unió Europea (que ja n'ha oficialitzat onze, entre les quals no hi ha el català). Amb la propera ampliació a vint-i-cinc membres, nou noves llengües s'afegiran a les llengües oficials de la Unió, moltes de les quals són parlades per menys ciutadans europeus que el català.

El **reconeixement oficial del català** no representa cap problema greu en el marc de la UE -és més una qüestió de voluntat política del govern d'Espanya-, especialment si el règim lingüístic comunitari s'encamina cap a una perspectiva en la qual es diferenciïn dos estatuts diversos: el de les llengües oficials i el de les llengües de treball.

IV. LA PRESENCIA DE CATALUNYA AL MÓN

L'Europa comunitària ha estat la primera destinació de l'acció exterior articulada tant sobre l'eix econòmic com sobre el polític i és, geogràficament i històricament, l'espai per excel·lència de l'activitat exterior de Catalunya. En l'àmbit econòmic, el creixement de Catalunya ha estat i està lligat a la integració europea. En l'àmbit polític, **l'uropeisme ha estat sempre un tret distintiu de la personalitat catalana.**

El projecte polític europeu es consolida progressivament dintre de límits territorials precisos del nostre continent. Ara bé: en els àmbits social i econòmic, el reptes d'Europa van molt més enllà. **Les relacions amb els països d'Europa Oriental són fonamentals per a tota la Unió**, des de múltiples vessants. En primer lloc, existeix un deure de solidaritat envers les seves societats, que han d'estrènyer els seus lligams amb Europa com a mitjà per consolidar la democràcia interna. En segon lloc, de l'estabilitat d'aquells països en depèn, en gran mesura, la de tot el continent. En tercer lloc, la seva incorporació a l'economia de mercat obre nombroses oportunitats per a la inversió econòmica i el comerç. Per últim, el coneixement en profunditat d'aquests països i la cooperació per tal de pal·liar dèficits concrets ajuden a entendre l'arrel de problemes que afecten tota Europa però que tenen, potser, en aquella àrea, l'expressió més aguda: la xenofòbia, els xocs violents de les identitats, o els mètodes productius altament contaminants.

Catalunya no ha de veure els nous països membres de la Unió com a competidors, sinó que ha de veure que **l'Europa ampliada suposa una gran oportunitat**, no només per a la inversió econòmica, sinó per a reforçar la seva posició comercial a escala global. A més a més, per tal de garantir la pròpia estabilitat d'Europa, és necessari assegurar la de les àrees veïnes, articulant un marc de relacions duradores que comportin l'extensió del lliure canvi i la interacció constant de les societats respectives.

A través dels acords ACP (Àfrica, Carib i Pacífic), la Unió Europea manté relació amb nombrosos països de la resta de continents, molts d'ells ex colònies

europèes. L'herència colonial, mentre que a vegades facilita les relacions comercials d'aquests països amb les antigues metròpolis, d'altres desperta recels insalvables. Tot i haver establert certs vincles colonials a nivell econòmic i social, Catalunya no té una història política lligada al colonialisme i això pot afavorir la confiança a l'hora d'establir relacions amb alguns països. No obstant, el sorgiment d'aquesta confiança pot veure's limitat per la dificultat de fer-se reconèixer una identitat pròpia en el món.

La Mediterrània, abans considerada com la dimensió sud de la política europea, ha assolit un espai propi en els últims anys. Una part de l'acció exterior envers la Mediterrània va dirigida a l'Arc Mediterrani (arc nord-occidental, o zona de nou desenvolupament del sud d'Europa), i una altra, de més recent consideració dins dels esquemes d'acció exterior, va dirigida als països del Magrib. Les actuacions dins la primera dimensió van destinades, en la vessant econòmica, a escurçar les distàncies entre l'Europa del nord i la del sud i, en la vessant política, a potenciar el regionalisme. Les actuacions dins la segona dimensió mediterrània busquen enfortir les relacions econòmiques i culturals amb els països del Magrib, oferint solucions als reptes regionals provinents de la riba sud. La proximitat geogràfica, així com les relacions històriques, han afavorit una important activitat econòmica a la Mediterrània. Al Marroc, per exemple, hi són presents més de 200 empreses catalanes, prop d'un terç de totes les empreses espanyoles.

De fet, les relacions mediterrànies són centrals per a Catalunya, i ha de **compatibilitzar la seva condició de regió europea amb la seva vocació mediterrània** i esdevenir el centre de l'àmbit euromediterrani. Catalunya ha de lluitar també pel ple reconeixement de la dimensió mediterrània de l'ampliació, ja que la Mediterrània i l'ampliació no són esferes antagòniques, sinó que l'ampliació es produeix també a la Mediterrània. D'aquesta manera, Catalunya ha d'afavorir les relacions amb la ribera sud de la Mediterrània i fer de pont entre el nord i el sud mediterrani, i entre el Magrib i l'Europa continental; fent de Barcelona una gran capital de la Mediterrània.

A l'hora de parlar de política mediterrània de la Unió Europea, Catalunya ha d'utilitzar les capacitats d'influir en el govern espanyol i en la Unió i fer "lobby" per aconseguir **rellançar el Procés de Barcelona**. Ha d'avançar cap a un tractament més exhaustiu que prengui en consideració els esforços de reconstrucció dels Balcans, les candidatures de països mediterranis a l'adhesió, el reforçament dels lligams amb el món àrab -a través de l'establiment de relacions sobretot en els terrenys social i cultural- i el procés de Pau del Pròxim Orient.

Les relacions de Catalunya amb **Amèrica del Sud i Central** es remunten a la segona meitat del segle XVIII, amb la creació de la "Real Junta de Comerç de Barcelona". Aquestes relacions s'han caracteritzat pels tradicionals lligams històrics, comercials i culturals. Però a partir dels anys vuitanta del segle XX, les transformacions polítiques, socials i econòmiques de la regió han motivat encara més l'acció exterior catalana, afavorint una major implantació de la seva indústria. Mèxic i la zona del MERCOSUR són, en l'àmbit econòmic, les regions que han esdevingut destinacions prioritàries de la inversió catalana.

Àsia, per la seva llunyania tant física com cultural, però alhora per les perspectives de creixement que presenta, suposa un repte i una oportunitat per a Catalunya. La majoria dels grans països europeus dediquen una atenció preferent a les relacions polítiques amb els països asiàtics, per tal d'obrir les portes a la pròpia empresa i comerç. Al nostre país, les administracions estatal i autonòmica tot just s'han adonat del gran potencial econòmic d'aquestes relacions: Espanya ha portat, i encara porta, un retard considerable pel que fa a l'atenció dedicada a la regió d'Àsia-Pacífic. Pel que fa a Catalunya, les seves relacions exteriors se centren principalment amb el Japó, la Xina i Corea del Sud, i tenen un objectiu marcadament econòmic i comercial.

Les relacions exteriors de la Generalitat amb l'**Àfrica subsahariana** s'han limitat a les relacions en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament. En concret, Catalunya ocupa el dotzè lloc entre les Comunitats Autònomes en el rànquing de recursos destinats a cooperació al desenvolupament, ja que hi destina el 0.15% del pressupost total (exactament el mateix que l'any 2002).

V. L'ORGANITZACIÓ INSTITUCIONAL DE L'ACCIÓ EXTERIOR DE CATALUNYA

Catalunya vehicula la seva presència internacional en l'esfera pública principalment a través del Govern de la Generalitat. Els poders locals, al seu torn, i, especialment, l'Ajuntament de Barcelona, també han anat adquirint progressivament un entramat de relacions internacionals comparables a les d'algunes regions, i fins i tot a les d'alguns Estats. En l'esfera privada, les ONGs i d'altres agents socials de Catalunya realitzen una activitat amb una forta dimensió exterior; i les grans empreses són cada vegada més, actors internacionals.

Des del mes de gener de 2001, **l'acció exterior** que desenvolupen els diversos departaments de la Generalitat (el Departament de Governació i Relacions Institucionals; el Departament de Treball, Indústria, Comerç i Turisme; el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca; el Departament de Cultura, o el Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació) **és coordinada per la Secretaria de Relacions Exteriors, depenent del Departament de la Presidència**. Aquesta Secretaria s'estructura en les següents Àrees: Europa, Cooperació Internacional, i Llatinoamèrica i Comunitats Catalanes de l'Exterior. La consolidació d'una pràctica de gestió, per part de cada departament de la Generalitat, de la dimensió exterior de les seves competències, ha restat coherència a l'activitat de la Secretaria de Relacions Exteriors.

En l'actualitat, el govern de la Generalitat disposa d'un seguit d'instruments de política exterior especialitzats per àmbits geogràfics i sectorials, dependents de diferents departaments.

Entre els àmbits geogràfics, el d'**Europa** és el més important i compta amb dos instruments: **l'Àrea d'Europa de la Secretaria General de Relacions Exteriors, i el Patronat Català Pro Europa**, amb les seves delegacions provincials i la seva delegació a Brussel·les. L'Àrea d'Europa s'ocupa bàsicament de promoure la imatge de Catalunya a l'exterior i els contactes amb altres regions

europnees, però la seva tasca és poc coneguda. No és un instrument a disposició d'altres administracions o organitzacions catalanes que treballin en aquest àmbit, sinó que està sobretot al servei del Departament de la Presidència de la Generalitat. El Patronat Català Pro Europa és un consorci públic creat l'any 1982 per la Generalitat de Catalunya i per un conjunt d'entitats catalanes del món econòmic i financer, de l'àmbit universitari i de l'administració local, que té per objectiu impulsar el coneixement de les polítiques de la Unió Europea. Desenvolupa serveis en l'àmbit de la informació, la documentació i la formació. El Patronat compta amb delegacions -dotades de pocs recursos- a les altres províncies de Catalunya. La delegació del Patronat Català Pro Europa a Brussel·les té la funció de facilitar l'accés a la informació que generen les institucions comunitàries i seguir les iniciatives europees que incideixen sobre Catalunya. Tanmateix, segueix poc els projectes que es duen a terme des del territori, i realitza poca activitat de "lobby" des de Brussel·les i també des de Catalunya davant les institucions comunitàries.

22

Pel que fa a l'**àrea mediterrània**, l'any 1989 fou creat l'Institut Català de la Mediterrània, amb l'objectiu d'impulsar l'estudi de la realitat de la regió i de promoure el diàleg amb altres pobles riberencs. A partir de 2002 es va convertir en l'**Institut Europeu de la Mediterrània (IEMed)**, un consorci amb personalitat jurídica pròpia, amb la participació de la Generalitat de Catalunya, el Ministeri d'Afers Exteriors i l'Ajuntament de Barcelona, i que compta amb la participació de la societat civil, a través del seu Alt Patronat i del seu Consell Assessor.

Respecte **Amèrica del Sud i Central**, hi ha una única àrea que engloba **Llatinoamèrica i Comunitats Catalanes de l'Exterior**, depenent de la Secretaria de Relacions Exteriors, que s'encarrega de la projecció exterior en aquest àmbit i del manteniment dels vincles amb els Casals i altres entitats a l'exterior.

En l'àmbit del **continent asiàtic**, en l'actualitat, les relacions que hi té la Generalitat es vehiculen a partir de l'**Àrea de Cooperació de la Secretaria de Relacions Exteriors**. La **Casa Àsia**, creada el novembre de 2001, és una

institució pública fruit d'un conveni entre la Generalitat de Catalunya, el Ministeri d'Afers Exteriors, i l'Ajuntament de Barcelona, que es marca com a prioritat reforçar la presència espanyola a la regió, i contempla la cooperació amb aquesta zona involucrant-hi la societat civil i el sector privat.

L'**economia catalana** es caracteritza pel seu dinamisme i diversificació, però sovint la iniciativa privada catalana en el món no ha comptat amb un suport adequat i equànim per part de l'administració de la Generalitat. Des d'una perspectiva sectorial, la Generalitat de Catalunya disposa de dos organismes dependents del Departament de Treball, Indústria, Comerç i Turisme: **el Consorci de Promoció Comercial de Catalunya (COPCA) i el Centre d'Innovació i Desenvolupament Empresarial (CIDEM)**. El COPCA és una entitat públicoprivada dedicada a la prestació de serveis i assistència a les empreses catalanes, amb l'objectiu de promoure la internacionalització d'aquestes empreses i la seva adaptació a les pautes de l'economia mundial. Concretament, els seus objectius són: incrementar la base d'empreses exportadores, potenciar la presència d'empreses en una gamma més àmplia de mercats i consolidar la presència de l'empresa en els mercats exteriors. Disposa de 39 oficines arreu del món, que reben el nom de Centres de Promoció de Negocis, i que són gestionades per tres àrees concretes del COPCA: l'Àrea d'Europa, l'Àrea d'Àsia i Àfrica, i l'Àrea d'Amèrica, Austràlia i Nova Zelanda.

23

El CIDEM es dedica a l'impuls del desenvolupament empresarial a Catalunya i a subministrar a les empreses la informació i els mitjans adients per augmentar la seva competitivitat, potenciant la innovació, la qualitat i la productivitat. Entre els seus objectius hi ha promoure les inversions estrangeres directes, els acords de cooperació entre empreses catalanes i empreses estrangeres, i els projectes d'ampliació i de diversificació d'empreses estrangeres establertes a Catalunya. Compta amb algunes delegacions a Catalunya i també amb oficines a l'estranger (Düsseldorf, Tòquio i Nova York).

Les accions comercials d'aquests dos organismes governamentals a l'exterior són poc transparents. Així mateix, la seva manca de control per part del

Parlament de Catalunya és un dèficit a solucionar. Per altra banda, la creació de delegacions arreu del món s'ha fet sense seguir un criteri estratègic des d'un punt de vista polític i econòmic.

En el terreny de la promoció exterior de la cultura i de la llengua catalana, la Generalitat disposa d'un **Consorci de Promoció Exterior de la Cultura Catalana (COPEC)**, constituït l'any 1991 per impulsar accions orientades a afavorir la projecció exterior d'artistes catalans, coordinar els intercanvis culturals, i contribuir a la internacionalització de la cultura catalana. Disposa d'una xarxa d'oficines a algunes capitals europees (Berlín, Brussel·les, Copenhaguen, Londres, Milà i París). Entre les seves finalitats hi ha: impulsar els intercanvis culturals amb grups o institucions de fora de Catalunya; promoure la participació de la cultura catalana en esdeveniments, activitats i mercats internacionals; i realitzar i coordinar activitats de promoció de la cultura catalana a l'exterior. Tanmateix, a la pràctica es limita a actuar de "paraigües" a diverses fires i mercats internacionals per tal de fer contactes i donar suport als professionals catalans que hi assisteixen, i no queda massa clar quins interessos defensa i on està l'interès públic.

24

El repte de la globalització situa també Catalunya en el terreny de la solidaritat internacional. Tot i que l'Estat continua tenint les competències en cooperació, la Generalitat de Catalunya disposa d'una **Àrea de Cooperació Internacional de la Secretaria de Relacions Exteriors**, i del **Consell Assessor de Cooperació al Desenvolupament**, força descoordinats.

Aquest any, concretament el passat 19 de febrer, el Parlament de Catalunya va aprovar el **Pla director de cooperació al desenvolupament de la Generalitat**, que estableix els principis ordenadors, els països considerats prioritaris i els objectius estratègics que han de guiar la política de cooperació al desenvolupament de la Generalitat durant els propers quatre anys. Amb el desenvolupament d'aquest pla director es pot anar forjant un model català de cooperació al desenvolupament, inexistent fins al moment, però s'ha de veure la manera d'articular aquesta política tenint en compte, també, la creació de l'**Agència Catalana de Cooperació**.

VI. RECOMANACIONS PER LA PARTICIPACIÓ DE CATALUNYA A LA UNIÓ EUROPEA

- Demandar i impulsar la **reforma del Senat**, com a cambra que asseguri la representació territorial, i que permeti, entre d'altres funcions, la participació de les Comunitats Autònomes en les decisions normatives estatals que es projectin en l'àmbit dels assumptes europeus.
- Mentre i tant la reforma del Senat no es faci efectiva, demandar i impulsar la **reforma del sistema de participació interna en els assumptes comunitaris**, per tal de fer que les Comunitats Autònomes, i Catalunya en especial, puguin participar de manera efectiva en la formació de la voluntat de l'Estat en els afers europeus que són de la seva competència o que les afecten, en el sentit de:
 - Crear un òrgan permanent i estable de relació entre els Governos de les Comunitats Autònomes i el de l'Estat que asseguri el flux d'informació (que hauria de ser automàtic), la deliberació i la presa d'acords en les qüestions europees que afectin a aquestes. Aquest òrgan podria ser l'actual Conferència d'Afers Europeus, però dotada d'una estructura organitzativa, d'unes funcions i d'una posició reforçada, especialment enfront les conferències sectorials. Hauria de funcionar, en tot cas, com una conferència general, de composició variable segons els assumptes a tractar, que concentrés el gruix de la participació en els afers comunitaris.
 - Establir un esquema clar de participació en els afers europeus, que permeti determinar el grau d'intervenció de les Comunitats Autònomes segons les seves competències, de tal manera que l'Estat:
 - hagi d'escoltar les Comunitats Autònomes quan l'assumpte afecti els seus interessos;
 - hagi de prendre en consideració la posició de les Comunitats Autònomes quan l'assumpte afecti les seves competències legislatives concurrents o les seves competències executives; i

- hagi de seguir la posició de les Comunitats Autònomes quan l'assumpte afecti les competències exclusives d'aquestes. Les Comunitats Autònomes podrien, en aquests casos, exercir la direcció de les negociacions.

- Crear un organisme de trobada i deliberació permanent entre les Comunitats Autònomes sobre afers europeus, amb la finalitat que puguin arribar a posicions comunes sobre els assumptes del seu interès i la seva competència.
- Complementar el mecanisme de participació general i multilateral amb un mecanisme de participació bilateral per aquells assumptes que afecten de manera específica una determinada Comunitat Autònoma. Aquest mecanisme hauria de tenir especial rellevància en el cas de Catalunya.

Involucrar amb més força els Parlaments de les Comunitats Autònomes, i en especial el Parlament de Catalunya, en els afers comunitaris, especialment en el seguiment de les principals iniciatives normatives europees i de l'acció del Govern en els assumptes de la Unió.

Demandar **una participació de les Comunitats Autònomes en les delegacions espanyoles davant les institucions europees.** En especial, en la delegació espanyola al Consell de Ministres i en la Representació Permanent d'Espanya a la Unió Europea. Quan en aquestes reunions es debatin afers que afectin només competències autonòmiques exclusives, el/la representant designat per les Comunitats Autònomes interessades hauria d'exercir la direcció de les negociacions respecte aquests afers.

Demandar que el **Comitè de les Regions** es converteixi en una institució comunitària de ple dret que representi els ens locals i les regions sense poders legislatius en l'arquitectura institucional europea, i que participi en el procés comunitari emetent opinions amb caràcter vinculant. Cal revisar la seva composició -intentant trobar una solució a la seva composició mixta local i regional, i incrementar la representació i la participació del món local (fent-la

extensiva, també, a les Diputacions)- i la seva estructura interna, i garantir que tingui accés al Tribunal de Justícia, en cas de presumpta violació del principi de subsidiarietat o per defensar les prerrogatives regionals.

- ❑ Demandar el **reconeixement per part de les institucions europees d'un estatut especial de regió amb poders legislatius**, que permeti que siguin consultades en aquelles qüestions i iniciatives que les afectin, que puguin dirigir-se i alertar les institucions comunitàries en el cas que siguin afectades per iniciatives comunitàries, i que puguin recórrer al Tribunal de Justícia de la UE quan les seves competències o els seus interessos resultin perjudicats per actuacions comunitàries.
- ❑ Demandar que les Comunitats Autònomes es constitueixin com circumscripcions bàsiques del model electoral europeu i que, per tant, **Catalunya tingui una circumscripció electoral europea pròpia**. El Consell de Ministres de la Unió sembla procliu a facultar cada Estat per constituir circumscripcions territorials que no afectin el caràcter proporcional del mode d'escrutini: la idea és atribuir a cada Comunitat Autònoma un diputat o diputada i repartir la resta de representants entre les disset Comunitats Autònomes en funció de la seva població. Això permetria mantenir la representació de totes les Comunitats Autònomes de l'Estat amb un mínim d'un diputat i també la proporcionalitat de l'actual sistema, gràcies a la distribució de la resta de diputats en funció de la població.
- ❑ Demandar que l'Estat espanyol impulsi, conjuntament amb el govern de la Generalitat, el **reconeixement del català com a llengua oficial de la Unió Europea**.

VII. RECOMANACIONS PER UNA POLÍTICA EXTERIOR DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

□ **El govern de la Generalitat de Catalunya ha de definir una política exterior pròpia** i s'hauria de dotar d'un òrgan coordinador de caràcter transversal: una **Conselleria d'Acció Exterior**, que hauria de:

- Coordinar de manera centralitzada l'activitat i la informació de les diferents administracions públiques i organismes catalans relativa als afers exteriors.
- Planificar, organitzar i dirigir l'acció exterior de la Generalitat.
- Aplicar la política d'affers internacionals del govern en el marc de les seves competències.
- Establir i mantenir contactes amb governs de països, regions i altres organismes estrangers, així com amb organitzacions internacionals.
- Promoure convenis o altres fórmules de cooperació en el marc de les seves competències.
- Efectuar investigacions, anàlisis i estudis sobre els països i regions del món, i avaluar la seva situació geogràfica i econòmica, d'acord amb uns interessos propis.
- Assessorar i assistir la resta de departaments pel que fa a l'acció exterior.
- Elaborar estratègies territorials i sectorials en l'àmbit internacional.

□ **Europa hauria de comptar amb una àrea específica que ocupés un lloc prioritari en l'estructura organitzativa de la Generalitat** que reflectís la seva especial relació amb els països que en formen part. Les relacions de Catalunya amb la Unió Europea no són relacions exteriors, sinó que, de fet, les decisions comunitàries afecten directament el conjunt de les seves polítiques internes. A partir del que hem exposat, aquesta àrea hauria de:

- Exercir la representació oficial de Catalunya en el marc de la Unió Europea i del manteniment de relacions amb països i regions europeus.

- Establir un sistema intern d'impuls i seguiment de les iniciatives comunitàries que afectin Catalunya, creant les estructures organitzatives internes i els procediments adequats, horitzontals i verticals, per involucrar tota l'Administració en les accions comunitàries.
- Crear una autèntica oficina política de representació de la Generalitat a Brussel·les, en substitució de l'actual delegació del Patronat Català Pro Europa. Col·laborar i coordinar les relacions amb altres oficines de representació de les Comunitats Autònomes establertes a Brussel·les, així com amb d'altres oficines regionals i locals europees.
- Articular una xarxa d'oficines d'informació arreu de Catalunya sobre les polítiques de la Unió i d'altres programes comunitaris d'interès, sobretot els financers.
- Vetllar per una bona gestió i implementació dels programes cofinançats pels fons estructurals, assegurant el control parlamentari en la seva assignació i utilització.
- Coordinar la cooperació transregional i transfronterera amb les regions de la Unió Europea i fomentar el treball en els àmbits d'interès comú, com el transport, les comunicacions i les infraestructures; el desenvolupament tecnològic; la cultura; la cohesió econòmica i social dels territoris; el medi ambient i, en alguns casos, també l'agricultura.

30

□ **La Mediterrània hauria de ser una àrea prioritària dins la Conselleria d'Acció Exterior**, que coordinés, donés suport i impulsés projectes de cooperació amb la regió tenint en compte i aprofitant iniciatives com la dels acords euromediterranis de la Unió Europea. Aquesta àrea hauria de:

- Consolidar un espai transfronterer mediterrani, tant pel que fa a infraestructures i serveis com a intercanvis econòmics i humans, que reforçés la centralitat de Catalunya a la Mediterrània, i també el pes i les potencialitats d'aquest territori en el conjunt de la Unió Europea, des de la doble dimensió territorial i europea. En aquest sentit, s'hauria de potenciar l'Arc Mediterrani com un espai de cooperació regional interfronterera.

- Treballar en la millora de les relacions polítiques, econòmiques i culturals amb el Magrib, de manera coordinada amb l'Institut Europeu de la Mediterrània.

□ **La política desenvolupada per la Generalitat de Catalunya a Amèrica del Sud i Central** hauria de considerar:

- L'establiment, canalització i coordinació de les relacions polítiques, econòmiques, socials i culturals entre Amèrica del Sud i Central, i Catalunya.
- L'articulació d'un sistema de coordinació de totes les accions de cooperació que s'emprenguin cap a la regió.
- El foment de l'orientació a l'emigració, sobretot en matèria laboral.
- El manteniment de relacions específiques de cooperació amb el MERCOSUR i amb altres projectes d'integració llatinoamericans.
- La promoció de la recerca sobre la regió.

□ **La política desenvolupada per la Generalitat de Catalunya a Àsia** hauria de considerar:

31

- La coordinació i promoció d'actuacions i projectes que contribuïssin a millorar el coneixement entre ambdues societats.
- El reforçament de la presència de les empreses catalanes a la regió i l'increment de les inversions d'aquests països a Catalunya, parant especial atenció al mercat xinès.
- L'impuls de les relacions amb els països de la zona en els àmbits cultural, acadèmic i universitari.
- La coordinació amb la Casa Àsia, com a centre de reflexió i recerca de la situació política, econòmica, social i cultural a la regió.

□ Les relacions amb l'**Àfrica subsahariana han de rebre una especial atenció**, no només en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament, sinó també en l'impuls de les relacions bilaterals país a país. Catalunya ha de fer tots els esforços possibles en pro de la pau i la democratització de la regió. Cal que es promogui la creació d'un centre específic d'estudis sobre l'Àfrica.

- ❑ **Les oficines de representació política de la Generalitat a l'exterior** haurien de tenir per objectiu desenvolupar les polítiques sectorials del govern de la Generalitat, en el marc de les seves competències. Els representants de la Generalitat en les oficines de promoció comercial o cultural de Catalunya existents a l'exterior s'haurien d'agregar a les estructures de les oficines de representació política.
- ❑ El paper i les funcions dels **casals de Catalunya a l'exterior** s'haurien d'adaptar als nous reptes del futur. I caldria incrementar les relacions entre els col·lectius catalans de fora i el conjunt del país, i donar suport a aquelles activitats culturals que tinguin interès per Catalunya. Per tal que poguessin gaudir dels seus drets, s'hauria de donar compliment a les Lleis 18/1996 i 25/2002 sobre comunitats catalanes a l'exterior i donar resposta a la seva legítima demanda de disposar d'una representació directa al Parlament de Catalunya.
- ❑ **La promoció econòmica internacional** depenent de les Conselleries corresponents, hauria de ser coordinada per un òrgan interdepartamental de la Conselleria d'Acció Exterior, que hauria de:
 - Coordinar l'activitat dels responsables de promoció comercial de la Generalitat.
 - Fomentar una cultura d'internacionalització de l'economia.
 - Crear un *think tank* o fundació integrats per empreses de marca, universitats i organismes culturals, polítics i econòmics dedicats a la promoció exterior o a la cooperació amb la regió mediterrània, l'Àsia o l'Amèrica del Sud i Central.
- ❑ Les funcions que fa el COPEC en l'actualitat es durien a terme des de l'**Institut Català de les Indústries Culturals**, que tindria entre les seves missions la promoció de la cultura catalana vinculada als sectors empresarials. Aquest organisme dependria de la Conselleria corresponent, però la tasca de promoció cultural exterior seria coordinada per un òrgan interdepartamental de la Conselleria d'Acció Exterior.

- ❑ Caldria impulsar decididament l'**Institut Ramon Llull** en l'àmbit de la promoció de la llengua catalana i de la cultura expressada en català, una institució que ha de contribuir a promoure càtedres catalanes en universitats estrangeres i a organitzar esdeveniments culturals. S'hauria de consolidar com un espai de treball conjunt amb les altres Comunitats Autònomes de parla catalana. Des de l'Institut, se cercarien complicitats i suports per afavorir l'oficialitat del català a la UE.
- ❑ **S'hauria de donar suport a les universitats i centres educatius** en la seva tasca de promoció dels intercanvis i en l'establiment de convenis internacionals. També reforçar el sistema de beques per a programes d'intercanvis amb l'estranger, augmentant la dotació i la durada d'aquestes, així com millorant els seus continguts i els procediments de selecció dels candidats.
- ❑ **La Generalitat hauria d'estar representada de forma permanent en les organitzacions internacionals** que admeten la presència d'entitats polítiques no estatals. En altres casos, ho hauria de fer participant en la representació de l'Estat. En particular, s'hauria de garantir la **presència de Catalunya a la UNESCO** a través d'una representació catalana directa o d'una presència identificada a través de la representació espanyola.
- ❑ **La Generalitat hauria de poder celebrar acords i convenis amb altres entitats polítiques espanyoles i d'altres Estats** en matèries de la seva competència exclusiva. I per assegurar una presència més activa i eficaç en els afers mundials, **també hauria de ser escoltada per l'Estat en la negociació de tractats i acords internacionals en matèries que afectin els interessos de Catalunya.**
- ❑ Caldria promoure un **codi ètic en les relacions i transaccions internacionals** que garanteixi l'equitat i el respecte pels drets humans, amb inclusió dels drets socials i econòmics.
- ❑ La política de **cooperació al desenvolupament de Catalunya** s'hauria d'implementar a partir del **Pla director de cooperació al desenvolupament**, i hauria de contemplar:

- Les prioritats marcades per les Nacions Unides i les polítiques de la Unió Europea.
 - Un increment dels recursos econòmics que Catalunya aporta a la cooperació internacional fins a assolir en dues legislatures l'objectiu de les Nacions Unides del 0.7% del pressupost d'ingressos corrents. Aquesta partida pressupostària s'hauria de diferenciar de la d'ajut humanitari.
 - La promoció de projectes de codesenvolupament en els llocs d'origen de la immigració i la preparació d'agents de transformació, és a dir, de persones immigrades que, prèvia formació, retornessin als seus països originaris i hi treballessin en l'àmbit del desenvolupament de projectes.
 - El foment dels plans de cooperació pluriannals, el control ex post dels projectes de cooperació, i l'avaluació dels impactes en el desenvolupament a les zones afectades.
 - L'augment de la cooperació amb els Ajuntaments en el suport a grups locals de solidaritat.
 - La implantació d'un òrgan interdepartamental de cooperació que coordinés el conjunt d'actuacions dutes a terme des de la Generalitat en aquesta matèria, per tal de garantir una acció coherent.
- ❑ **S'haurien de concentrar i simplificar els diferents organismes públics existents** que desenvolupen una activitat en matèria de política europea i d'acció exterior, evitant la seva acumulació, i trobant una interconnexió adient entre les diferents àrees geogràfiques i sectorials on es desenvolupen relacions exteriors, per evitar solapaments.

Membres del Grup de Reflexió

L'equip de recerca de la Fundació Rafael Campalans ha donat suport al Grup de Reflexió "Catalunya en el nou escenari europeu i mundial". Aquest grup ha estat dirigit per Narcís Serra i Maria Badia, i coordinat per Enoch Albertí, Martí Grau, Jordi Labòria, Joan Marcet, Esther Niubó, Lluís Maria de Puig i Jesús Maria Rodés. Han participat: Josep Maria Carbonell, Josep Casajuana, Antoni Castells, Joan Colom, Gabriel Colomé, Jaume Llansó, Hèctor Lòpez Bofill, Àlex Masllorens, Carles Monné, Francesc Morata, Antoni Puigvert, Clara Ribera, Mario Rubert, Xavier Rubert de Ventós, Anjo Valentí i Josep Verde.

